

3. vaja: Diagrami gibanja

Naloga:

- Izmerite razdalje, ki jih prepotuje kroglica v danih časih.
- Narišite časovni diagram poti kroglice.
- Določite za posamezne časovne intervale povprečno hitrost gibanja kroglice in narišite časovni diagram hitrosti.
- Določite za posamezne trenutke povprečni pospešek gibanja kroglice in narišite časovni diagram pospeška.

Pojasnilo:

Trenutno lego telesa na premici podamo s koordinato x , ki podaja oddaljenost telesa od izbranega koordinatnega izhodišča. Če narišemo časovni graf koordinate $x(t)$, lahko iz njega razberemo, kako se koordinata x med gibanjem spreminja s časom.

Če se koordinata x v časovnem intervalu Δt spremeni za Δx , se telo giblje s hitrostjo:

$v = \frac{\Delta x}{\Delta t}$. **Hitrost je kvocient poti (premika) in časovnega intervala**, v katerem telo napravi to pot. S kvocientom $\Delta x/\Delta t$ izračunana hitrost je **povprečna (ali srednja) hitrost** v časovnem intervalu Δt ali na poti Δx .

Če se **hitrost spreminja s časom**, je **gibanje neenakomerno: pospešeno**, če se **povečuje**, ter **pojemajoče**, če se **zmanjšuje**.

Sprememba hitrosti je v zvezi s pospeškom a . Če se hitrost spremeni v časovnem intervalu Δt za Δv , je pospešek dan s kvocientom: $a = \frac{\Delta v}{\Delta t}$. **Pospešek je kvocient spremembe hitrosti in časovnega intervala**, v katerem se sprememba zgodi.

Pospešek je tem večji, čim bolj in čim hitreje se hitrost spreminja s časom.

Pripomočki:

• steklena cev,	• štoparica,
• kovinska kroglica,	• meter.

V razmislek:

- Kako v koordinatnem sistemu narišemo graf s pomočjo že označenih točk?
- Čemu je enaka strmina grafa poti v odvisnosti od časa?
- Kakšna je oblika grafa $s(t)$, če je gibanje enakomerno?
- Kakšno je gibanje telesa, če se strmina grafa $s(t)$ zmanjšuje?
- Čemu je enaka strmina grafa hitrosti v odvisnosti od časa?
- Kako prikažemo enakomerno gibanje in kako enakomerno pospešeno gibanje v grafikonu $v(t)$?
- Kako definiramo trenutno in kako povprečno hitrost?
- Kako prikažemo enakomerno gibanje in kako enakomerno pospešeno gibanje v grafikonu $a(t)$?